



## NOVADI ZAĻO

# Šķirošanai vajadzīgs vienots skatījums

Mājsaimniecības radīto atkritumu šķirošanas pieejamība ir ļoti svarīga daudziem iedzīvotājiem, kas aizvien vairāk aizdomājas par videi draudzīgu saimniecību ikdienā. Teorētiski visā Latvijā šai sistēmai nu jau būtu jābūt sakārtotai, lai katram iedzīvotājam ir visas iespējas paša radītos atkritumus sašķirot. Tomēr realitātē gan ne viss ir tik rožaini.

### Vienā novadā atšķirīgas situācijas

Neraugoties uz dažādām valsts līmeņa vadlīnijām un reglamentējošiem aktiem, līdz šim katrā pašvaldībā ir bijis nedaudz citāds veids un ceļš, kā tos izpildīt. Savas grūtības ir ieviesusi arī nule kā veiktā administratīvi teritoriālā reforma, apvienojot vietvaras, kur katrā saimniekoja cits atkritumu apsaimniekošanas operators. Līdz ar to gan atkritumu šķirošanas organizācija, gan sniegtie pakalpojumi tiek atšķirīgi organizēti pat viena novada teritorijas iekšienē. Arī iedzīvotāji ir neizpratnē – pašvaldība viena, bet kārtība un tarifi atšķirīgi.

Piemēram, Dobeles novadā, kurā nu pēc reformas iekļauti arī Auces un Tērvetes novadi, pašlaik strādā divi atkritumu apsaimniekošanas operatori – kapitālsabiedrība "Dobeles komunālie pakalpojumi" un SIA "Eco Baltia vide". Abiem uzņēmumiem atšķiras gan piedāvātie sadzīves atkritumu apsaimniekošanas tarifi, gan pakalpojumu sniegšanas metodes. Katrs no tiem pārliecināts, ka strādā optimālākajā modelī, toties iedzīvotāji ir neizpratnē, kāpēc izveidojusies situācija,

ka, esot vienā pašvaldībā, vieni maksā vairāk, otri mazāk, vieni ir, kur aizvest un oficiāli nodot, piemēram, būvgružus, otriem šādas iespējas nav, jo nav izveidots šķirotu atkritumu laukums. Bet līgumi par atkritumu apsaimniekošanu ir noslēgti uz vairākiem gadiem, līdz ar to vismaz šajā laika posmā apsaimniekotāji, kaut arī vienotā novadā, tomēr nemainīsies.

### Interese pieaug

"Dobeles komunālo pakalpojumu" vadītājs Ivars Spole stāsta, ka neskaidrības, protams, ir. "Kaut vai lieltirgus atkritumu apsaimniekošana. Iepriekšējā Dobeles novada teritorijā tā līdz šim ir notikusi bez maksas. Tērvetes un Auces novadā tas ir bijis maksas pakalpojums – konkrēta maksa par nodotā apjoma kubikmetru. Nu, sacīšu godīgi, man šis definējums nav gluži saprotams. Kā var, teiksim, mēbeles nodot utilizācijai, aprēķinot to apjomu kubikmetros? Esam veikuši izpēti, un mūsu uzņēmuma redzējums ir, ka arī Tērvetes un Auces pusē varētu būt konteineri, kuros cilvēki vienkārši novietotu nevajadzīgās mēbeles," viņš saka.

Viņš vaicā arī par šāda veida lieltirgus nevajadzīgo lietu utilizāciju. "Pavasaros un rudenos pat veidojas klientu rinda, kuri vēlas atbrīvoties no šāda veida atkritumiem. Labi, piejaušim, pāris gadus kaut kas var tikt uzglabāts šķūnī vai pagalmā, bet agrāk vai vēlāk nevajadzīgo taču gribēsies aizvākt projām, vai ne? Jautājums ir, uz kuriem? Šis jautājums jāuzdod bijušo pašvaldību administrāciju vadītājiem," I. Spole uzsver.

Bet kopumā novada iedzivo-

### UZZIŅAI

#### Šķirošanas špikeris

- Dzeltenš konteiners – plastmasas iepakojuma atkritumi (tukšas PET pudeles, trauciņi, kastītes, plēves un maisiņi). Otrreizējai pārstrādei pudeles un iepakojumu vēlams sagatavot, izskalojot un atbrīvojot no piemaisījumiem, piemēram, no pārtikas paliekām, un iespēju robežās saplacinot.
- Zils konteiners – papīra un kartona atkritumiem. Otrreizējai pārstrādei der avižpapīrs, kartons, rakstāmpapīrs, grāmatas, nešķiroti papīrs, arī skavoti. Vēlams pirms ievietošanas konteinerā iespēju robežās, teiksim, kartona iepakojumu, saplacināt.
- Zaļš konteiners – stiklam (stikla burkas un pudeles). Atceries – pārstrādei neder spoguļstikls, auto stikls, eļļas pudeles, balzama pudeles (no māla), logu stikls, stikla lauskas.
- Brūns konteiners – bioloģiskie atkritumi (piemēram, pārtika), kas der kompostēšanai.

tāju apzinīgums atkritumu šķirošanas jomā šo gadu laikā esot pieaudzis. Piemēram, tā saucamais "vieglais iepakojums", piemēram, plēve, kartons, PET pudeles, ko iedzīvotāji izmet daudziem labi zināmajos dzeltenajos konteineros, salīdzinot ar pagājušo gadu, pieaudzis par 11%, bet stikla taras esot par 9% vairāk. To varot skaidrot arī ar faktu, ka aizvien pieaug privātmāju iedzīvotāju interese par šķirošanu.

"Aprēķini liecina, ka privātmāju iedzīvotāji, iegādājoties šķirotu atkritumu konteinerus, var iekonomēt ikmēneša izdevumus pat līdz 50% apmērā. Lai vēl vairāk motivētu cilvēkus izvēlēties šādu apsaimniekošanas modeli, tiek piedāvāts šķirotu atkritumu konteinerus iegādāties par pašzmaksu, tas ir, par ražotāja cenu. Savukārt konteineru iztukšošanu uzņēmuma klientiem ir bez maksas," I. Spole norāda.

Atkritumu apsaimniekotāji gan uztraucas, ka jaunā depozīta sistēma pie konteineriem pievili-

nās peļņas kārotājus, tie varētu tikt bojāti un radīt zaudējumus uzņēmumiem.

### Joprojām daudz nezināmo

Latvijas Pašvaldību savienības (LPS) padomniece Sniedze Sproģe par iespējamām problēmām, ko atkritumu apsaimniekošanas un arī šķirošanas jomā radījusi administratīvi teritoriālā reforma, bilst, ka problēmas nozarē nenoliedzami ir, bet vainot tajās tikai reformu nevar. Vairāk tās saistītas ar atkritumu apsaimniekošanas sistēmas reorganizāciju, kas nav līdz galam izdiskutēta ar pašvaldībām un rasts optimālais risinājums.

"Tika apstiprināts atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns – politisks dokuments, kurā norādīti nozares attīstības un darbības virzieni tuvākajiem gadiem, tas ir pamats grozīt vai izdot jaunus normatīvos aktus. Saskaņošanā ir Ministru kabineta noteikumi par atkritumu apsaimniekošanas reģionu jaunajām

robežām. Vairākām pašvaldībām nav skaidrības par kredītu atmaksu un garantijām, ja tik būtiski pārkārto Vidusdaugavas reģionu robežas, ka viens atkritumu apsaimniekošanas uzņēmums – poligons "Dziļā Vāda" – tiek sadalīts trijās daļās. Ir arī citas neskaidrības. Piemēram, par līgumsaistībām ar apsaimniekotāju, ja mainās atkritumu reģions u.c.," viņa skaidro.

Lai dalītu, vāktu vai šķirotu atkritumus, ir jāsaprot, kur šo sadalīto materiālu likt, cik tas maksā, kādas izmaksas nepieciešamajai infrastruktūrai, tās apkalpošanai. Pakalpojums nevar būt dārgāks par nešķirotu, lai ir motivācija šo darbību vispār uzsākt. Šķirot un par to piemaksāt ir bezjēdzīgi, uzskata S. Sproģe. "Visās pašvaldībās jāaktivizējas bioloģiski noārdāmo atkritumu dalītai vākšanai. Tā kā nav iespēju bioloģiski noārdāmos atkritumus pārstrādāt, ir ieviesti diferencēti termiņi atsevišķi Rīgai un apkārtnes pašvaldībām un atsevišķi pārējām pašvaldībām, kurām līdz 2023. gada 31. decembrim jāizveido dalītas savākšanas sistēma bioloģiski noārdāmajiem atkritumiem. Šis darbs rit ļoti gausi, novadi vēl rēķina un noraugās, jo nav pieejama infrastruktūra, nav sāktas arī diskusijas par investīciju piesaisti," skaidro LPS pārstāve.

"Jaunie administratīvie reģioni, jauni attīstības plāni, jauna investīciju plānu programma būs tie, kas virzīs vai nevirzīs, ja ilgi nebūs skaidrības, šķirotu atkritumu savākšanas sistēmu uz priekšu," viņa saka. Reģionos, piemēram, jāizprot un jāvienojas, kur kompostēt parku, dārzu atkritumus, lai nav nesamērīgi dārgi transporta izdevumi un materiālu var izmantot turpat tuvumā, kur tas radies." Par tekstilu ir līdzīgs stāsts. Pirms mēs sākam to dalīti vākt, jāsaprot, kur to mantu liks, cik maksā infrastruktūra un dalītās vākšanas apkalpošana, un vai to mantu var pārdot pārstrādei. Tik daudz šķiedru vienā apģērba gabalā – kas tās atdalīs, un cik tas izmaksās?" S. Sproģe saka.

Ļoti lēni risinās nolietoto autoriepu pārstrādes jautājums. "Var sacīt, ka šķirot ir labi un ekonomiski, bet nezināmo šajā jomā vēl ir daudz. Var apēlēt pie cilvēku godprātības un apzinīguma, bet, kamēr jautājums nebūs pilnībā sakārtots valstiskā līmenī, diez vai kaut kas būtiski mainīsies," LPS pārstāve piebilst.



Materiāls tapis ar Latvijas Vides aizsardzības fonda finansiālu atbalstu. Par publikāciju saturu atbild SIA „Kurzemes Vārds” un reģionālās izdevniecības